

Tisztelegjünk előttük!

Tisztelt Ünnepi Közgyűlés! Hölgyeim és Uraim!

Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc mindannyiunk közös ünnepe. 50 évvel ezelőtt a magyar nemzet újjászületett. Az ember ilyenkor próbálja méltatni az ünnep jelentőségét, a résztvevők hősiességét és időseiről üzeneteket próbál megfogalmazni a közélet felelős embereként és magánemberként egyaránt. Én sem teszek másként, mint hogy méltósággal megemlékezek most Önökkel együtt egyik legjelentősebb ünnepünkről, de ez most nem könnyű feladat.

Soha nem gondoltam, hogy 2006-ban ilyen nehéz lesz az ünnepi beszéd megfogalmazása. Sajnálom, hogy nem mondhatom ki: a magyar nemzet végre egy hazugságok nélküli országban ünnepelheti a forradalom 50. évfordulóját. Mi azonban örizzük meg ma az ünnep méltóságát és emlékezzünk együtt azokra, akik egy akaratlan kiállottak az igazságért, egy akaratlanul határozták el, hogy újraterezzük az ország rendjét. Emlékezzünk azokra, akik itt Békés megyében hitet tettek a forradalom mellett és bátran kiálltak a szabadságért. Ők mindannyian a megyében élők érdekeiért küzdöttek és úgy gondolom, hogy a megyei közgyűlés minden tagja egyetért azzal, hogy most is Békés megye, az itt élők érdeke a legfontosabb.

Tekintsünk vissza: 1945 után, egy idegen fegyveres erőre támaszkodó csoport olyan diktatórikus gazdasági és politikai rendszert épített ki Magyarországon, amely szöges ellentétben állt a magyar társadalom évszázadok alatt rögzült értékrendjével. A kommunista berendezkedés során szinte minden társadalmi réteg érdekeit és erkölcsi értékeit megsértették. Államosították az ipari és kereskedelmi üzemeket, a nagyüzemeket épűgy, mint az egyszemélyes kis műhelyeket. A társadalom akkor legszörnyesebb rétegét, a parasztságot kényszerintézkedésekkel – beszállítás, tagosítás – megpróbálták tulajdonától megfosztani. Pár év alatt felszámolták a polgári szabadságjogokat, s kiépítettek egy olyan rendőrállamot, amelyet mi sem jellemez jobban, mint az, hogy 1.300.000 emberről vezettek megfigyelési kartont. A kommunista vezetők a munkásság nevében kormányoztak, a valóságban azonban ez a réteg is megsemmisítette a diktatúrát: nemcsak évtizedek alatt kiharcolt jogait veszítették el, de a többség életműve is visszaesett. 1956-ban az életszínvonal elmaradt az utolsó békeév, 1938 szintjétől.

Az egyik legfontosabb diagnózist a Magyarországon is jól ismert cseh író, Milan Kundera adta erről a rendszerről. „Európának az a része, amelyet én Közép-Európának hívok, 1945 után úgy érzi át a változást, hogy nemcsak politikai katasztrófa tört rá, hanem egész civilizációja forog kockán.” Természetes, hogy ilyen helyzetben, ha alkalom adódik az alvett ország megpróbál szabadulni. A magyar társadalom számára ez az alkalom 1956. október 23-án jött el. A forradalom néhány nap alatt elsöpörte a kommunista rezsímet, a rettegett erőszak-apparátus is összeomlott. Nemcsak a társadalom érdekeiben és értékeiben sértett rétegek léptek fel határozottan a kommunista rendszerrel szemben. Az indulat talán abban, a rezsím által felemelt fiatal értelmiségi rétegben csapott legmagasabbra, amely hírtelen szembesült azzal, hogy tudatosan becsapták, hogy – amint az a Kossuth rádióban akkor elhangzott – hazudták neki éjjel, hazudták neki nappal.

Hogy a magyar társadalom korábbi szerkezete még ép volt, s korábbi ideáit nem felejtette el, azt világosan jelzi az a tény, hogy nem alakult ki káosz. Pár nap alatt megalakultak a rend fenntartására és a mindennapi élet szervezésére képes forradalmi bizottságok. Így volt ez Békés megyében is. A megye nagyobb városaiban, Békéscsabán, Gyulán október 26–27-én kezdődött a forradalom. Az első nagy tömegmozdulások után rendszerint megválasztották az ideiglenes forradalmi bizottságot. Egészen váratlanul előléptek áttekinthető és szervezőkészséggel, sőt bizonyos karizmatikus erővel rendelkező vezetők. Gyulán egy szociáldemokrata múltú munkás, Nádházi János, Orosházán egy ugyancsak szociáldemokrata szabómester, Nagy Lajos, Békéscsabán egy fiatal tanár, Fekete Pál, Békésen a kiscigája Szatmári István, Szarvason Szarvasi György. Friss tudásunknak köszönhetően a sort folytathatnánk. Ezek a vezetők képesek voltak arra, hogy megfékezze a kommunista diktatúra éveiben felgyülemlett indulatokat. Mindnyájan arra törekedtek, hogy a fordulat békésen menjen végbe. Tömeggyűléseken mondott beszédeiknek visszatérő fordulata, hogy mutassuk meg, különbek vagyunk, mint ők, nem hogy személyes bosszú ne legyen, de egy pofon se csattanjon el. Szavuk követésre talált, Békés megyében – mint a forradalom legtöbb vidéki színterén – nagyobb atrocitások nélkül zajlott le a nagy fordulat.

1956-ban a magyarok pillanatok alatt bebizonyították, hogy ha kezükbe veszik a sorsuk irányítását, képesek összefogni és fellépni a hazugság kámpmutatása ellen. 1956 előtt kényszerű hazugságban éltek az emberek, mert a hatalom meghamisította a valóságot. Mindenkit becsaptak, megaláztak, a félelem járta be az egész országot. 1956 őszén azonban remény ébredt az emberekben, hogy végre véget vehetnek a zsarnokságnak és szabadon elhetnek a saját országukban. Egy becsapott nemzet nyitotta fel a szemét és ébredt rá az igazságra. A főváros és az egész vidéki Magyarország harcha szállt, hogy szabadságát visszazerezze. A pesti események hírére Békés megyében is megalakultak a forradalmi bizottságok. A forradalom egy jobb jövő reményét hozta el megújulásra is. Azok, akik Magyarországon jártak, vagy akik bennünket megfigyelhettek, tapasztalhatták a magyar nemzet erős akaratát, kitartását az

alkotmánya mellett és nagy szabadságszeretetét. A magyarság történelme során átélte sok nehéz, embert és nemzetet egyaránt próbára tevő helyzetet. Háborúkat, forradalmakat, szétszakadást, menekülést. Átélt és túlélte ezeket. A magyar emberekben mindig volt erő az újrakezdéshez, hittek a jövőben. 1956 októberében ez a hit és az újrakezdés vágya tört fel elemi erővel, megállíthatatlanul.

Vidékiünkön egy hét szabadság adatott, november 4-én ide is megérkeztek a megszálló szovjet csapatok. Ám a küzdelem nem ért véget: azok a vezetők, akik októberben lefogták a kezeket, november 4-e után nem kis kockázatot vállalva folytatták az ellenállást. A most megjelenő források legnagyobb újdonsága éppen az, hogy megismerhetjük a forradalom második szakaszának történetét, a november elejétől december közepéig tartó küzdelem részleteit. Azt, hogy az ellenállás hogyan tevődött át a munkástanácsokba és meggyeserte – Mezőhegyestől Sarkadig – milyen elszántan védtek az emberek a szabadság maradványát. A megtorlás nagyszámú és módszertana is most válik igazán láthatóvá. Békés megyében 688 embert ítéltek el, de a hosszabb-rövidebb időre – bírói ítélet nélkül – börtönbe vetettek és internáltak száma több mint kétszer ennyi volt. Míg a forradalom vezetői a törvényességen alapuló rendet akarták megvalósítani, azok, akik bántatlanságukat köszönhették nekik, bosszút álltak. Szisztematikusan hosszú börtönbüntetésre ítélték mindazokat, akik bírták közösségük bizalmát, s megmutatták vezetői képességüket.

A véres megtorlás azonban romba döntötte ezeket a reményeket. A szovjet tankok és az őket támogató pártvezetési erősebbnek bizonyult és véget vetett a szabad gondolatoknak. Hamis vádakkal, törvénytelen eszközökkel kivégezték vagy börtönbe küldték azokat, akik a szabadságért küzdöttek. Emlékezzünk rájuk, akik itt Békés megyében is bátran szembe mertek szállni a hatalom önkényével. Ne feledjük, hogy fiatal magyar demokráciánk nem születhetett volna meg az '56-os forradalom és annak áldozatai nélkül.

Ma is élnek még a szabadságharcosok, akik el tudják mesélni, hogy mi történt 1956-ban, de élnek még azok is, akik vérbe fojtották a magyar szabadságharcot. Nehéz így együtt ünnepelni. Nem szabad engedni, hogy bárki összemosza az elnyomókat az elnyomottakkal, a forradalom levereit az áldozatokkal.

A forradalom résztvevői hittek céljaik megvalósulásában és a végsőkig kitartottak, mert tudták, igaz ügyért küzdenek.

Márai Sándor így ír erről: „Ha jó ügyet védezz, mitől is félhetsz? Mi is történhetik veled? Végülis tehetetlenek az igazsággal szemben. Letiporhatnak, de meg nem győzhetnek. Vádolhatnak, de meg nem hazudtolhatnak, elvehetik életed, de nem vehetik el igazságod. Csak akkor nem vagy magányos az életben, ha jó ügyet védezz.”

Az '56-os hősök áldozathozatala hídként köti össze az egykori és mai nemzedékeket. Mindannyiunk számára nyilvánvaló: építhetünk az előző generációk értékeire, s az általunk megvívott harcok eredményét ugyanígy tovább fogja vinni gyerekeink, unokáink nemzedéke. Akik nem emlékeznek a múltra, arra ítéltetnek, hogy újra átéljék azt. Akik elfelejtik a múltat, nem fogják érteni a jelent és elveszítik a jövőt is. A mi feladatunk, hogy megértsük 1956 hőseinek üzenetét, és teljessé tegyük mindazt, amit ők célul tűztek ki.

Nekünk 2006-ban is a Békés megyében élők érdekeiért kell harcolnunk, azért, hogy megállítsuk a térség leszakadását, azért, hogy olyan jóváképet, fejlesztési stratégiát alkossunk, amely hosszú távon biztosítja a megye fejlődését.

50 évvel ezelőtt a magyar nemzet úgy döntött, hogy véget vet a hazugságnak, a zsarnoki önkénynek. A kommunista diktatúrával szembenálló forradalmárokat politikai meggyőződéstől függetlenül fogtak össze a szabadságért, a szabad Magyarországot, hogy együttesen kezdjenek hozzá az ország újjászervezéséhez.

Ők tudták, hogy minden nemes összefogásból erő sugárzik. Példát vehetnénk tőlük. Számukra nem volt kérdés, hogy mi az igaz és mi a hamis, mindenki tudta, hogy becsapták a magyar nemzetet. 50 évvel a forradalom után sokak számára összerosodott, megkérdőjeleződött az igazság és a hazugság fogalma. Pedig hazugságra nem épülhet biztos jövő, morális alap nélkül nincs bizalom, bizalom nélkül nincs egységes nemzet.

1956 azt üzeni számunkra, hogy soha nem szabad belenyugodni a sorsunkba, nem szabad engedni, hogy nélkülünk döntsenek a jövőről. A sorsunkon csak mi, közös erővel változtathatunk.

Erre jöttek rá 1956 forradalmárai is. Ők október 23-án és az azt követő napokban egyedülálló dologt vittek véghez. Visszaadták a nemzet becsületét, visszazerezték a magyar nép tekintélyét az egész világ előtt.

Most 50 évvel a forradalom után megbecsülésünket és tiszteletünket fejezzük ki előttük. 2006. október 23-án méltósággal emlékezzünk mindazokra, akik bátran kiálltak a magyar nemzet szabadsága mellett.

Tisztelegjünk előttük!

(Domokos László ünnepi beszéde elhangzott a megyei közgyűlés október 23. alkalmából tartott ülésén)